

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

חג הסוכות תשפ"ד שנה י | גליון מס' 502

אמן במעגל השנה

חג הסוכות

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

בל תהי מצות אמן קלה בעיניך

הישיבה בצל הספה מכנה בזהר הקדוש (אמר קג א) "בצל דמהימנותא" [בצל האמונה], ולא בכדי, שהרי ביציאתו ממשכנו הקבוע לדירת עראי מראה האדם כי אין הוא נשען על רכישו ונכסיו, אלא שם מבטחו אף ורק על השגחת הבורא.

עבדה זו מסבירה היטב את הקשר העמוק בין מצות ספה לבין יסוד האמונה - היא מצות ענית אמן, וכפי שבא הדבר לידי בטוי בכך ש'ספה' היא בגימטריה 'אמן'.

במילים הבאות פותח בעל ה'ערוך לנר' את ספרו 'בפני יעקב' (על הלכות ספה ולולב): "ישמחו הישרים ויגילו האשורים, אף דלי נחלת ישראל, בחג הקדוש הזה הנקרא 'יום שמחתנו' ושמחתו מכפלת. ויהיו מאד לקיים מצות ספה שמספר [הגימטריה של] שמה צ"א, כמספר שני שמות הקדושים [הוי"ה ואדנות] שכוללם [בגימטריה] אמן. וקדשתה מכפלת והמקימה פה הלכתה יכפלו שכרו מן השמים".

כיון שהעבדה ש'ספה' היא בגימטריה 'אמן' מובאת בספרים רבים, ראוי שנוספה להעמיק מעט בקשר שבין מצות ענית אמן למצות הישיבה בספה, ואף ללמד מכך על היחס המיוחד שעלינו לתת למצות ענית אמן.

בראש ובראשונה, כפי שהישיבה בספה "בצל דמהימנותא" מחזקת את האמונה בלבנו, כך ענית אמן נועדה להגביר ולחזק את האמונה בלבנו, וכפי שהאריזו רבנו בחיי בפרושו לתורה (שמות יד לא). זאת ועוד: הספה מרפגת מדפנות שעליהן מנח סכך, ובעוד ה'סכך' שהוא בגימטריה מאה, רומז למאה ברכות שאנו מחייבים לברך מדי יום, ה'ספה' שהיא בגימטריה אמן, רומזת לאמן. בא הדבר ללמדנו, שפפי שהסכך נשען על הספה, כך הברכה נשענת ומתבססת על האמן, והיא זו שמחזיקה ומעמידה אותה.

עם סיום חג הסוכות, ביום שמחת תורה, אנו קוראים לחתן בראשית להתחיל את התורה מחדש ב'רשית' שבה אנו אומרים: "אמן יענו אחריו הכל מהרה". נראה שיש בכך אף כעין קריאה לצבור אחר שבמשך החג הדרתם במצות הספה וכך הדרתם בלבכם את האמונה בה, הקפידו להמשיך ולבסס את האמונה בלבכם על ידי מצות ענית אמן.

ועל משקל לשון הפסוק הקורא: "בל תהי מצות ספה בעיניך קלה - כי כנגד כל מצוות דת חקותיה שקולה", אסיים מאמר זה בקריאה לקורא היקר: "בל תהי מצות ענית אמן בעיניך קלה!" אחר שלמדת לקר ולהחשיב את מצות ספה המכונה בגמרא (ע"ג א) "מצוה קלה", למד לקר ולהחשיב ולקיים בשמחה ובהודו את מצות ענית אמן שסודותיה עמקים עד אין חקר, והיא יסוד האמונה ולב לבה של התפלה.

אם נשתדל להיות "צדיק שמר אמינים", בנדאי יענה ה' לבקשתנו כנסח הבקשה שאנו אומרים בהושענא רבה: "תענה אמונים שופכים לך לב פמים", ויזכנו בחיים טובים ומאשרים. אמן ואמן.

בקריאת "אמן יענו אחריו הכל מהרה",

ובברכת חג שמח,

298 213 מחולקת

מצות ספה קלה כאמן

המאמר שלפניכם, המבאר את הקשר שבין מצות ספה למצות ענית אמן, נכתב על פי דברי רבי צבי הירש הורוויץ, ממלא מקום אביו רבי פנחס הורוויץ בעל ה'הפלאה' ברבנות פרנקפורט דמיין, בספרו 'לחמי תודה' (אופנה תקע"ו, דף ר"ע ב):

כך נבין מפני מה מכנה הספה 'מצוה קלה', שכן כמו ה'אמן' אף ה'ספה' עולה בגימטריה צ"א כשמות הוי"ה ואדנות, ולפיכך בשונה מיתר המצוות שהמקטרגים מפריעים לקיומן, כיון ששמה של מצות ספה מבטל את המקטרגים, לפיכך הזוכה לכון פונה זו בעת שהוא מקימה, הרי היא נעשית לו קלה לקיים. והרי הדבר נרמז אף בדברי הגמרא (שם): "מצוה קלה יש לי וספה שמה", שמה של מצות ספה הוא הגורם להיותה "מצוה קלה".

כך נבין את אשר אמרו חכמים (שם) שלעתיד לבוא, כשיאמרו אמות העולם שאף הם מבקשים לקבל עליהם את על מצות התורה, יתן להם הקדוש ברוך הוא את מצות ספה תחלה, ולמרות היותה 'מצוה קלה' הם יבעטו בה; לפי שכאמור, הגורם להיותה 'מצוה קלה' הוא מכח שמות הקדש שנומזו בה, ואולם ענין זה שיש רק בישראל ולא באמות העולם שאינם יודעים פונת השמות, כפתיב (שמות א): "ושמי ה' לא נודעתי להם".

האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב היה מוסיף ואומר כי לכך אף נרמז הפסוק (תהלים לד ט): "טעמו וראו כי טוב ה' אשרי הגבר יחסה בו"; המלים "יחסה בו" הן בגימטריה צ"א. ללמדנו כי בעת שיושבם בספה וחוסים בצל ה', יש ליחד את השמות הקדושים ששם 'ספה' נרמז להן (פרי הפרים ע"ג א).

ומספר על גדולי עולם כרבי נפתלי מרופשיץ ובעל 'דברי חיים' מצאנו שהקפידו להדליק בסוכתם צ"א גרות. וכן על בעל 'דברי יואל' מסאטמר שצוה לתלות בסוכתו צ"א גרות חשמל כרמז ליחוד הרמז בשם החג (מלון יקיריו' תהלים לד ט; מחזור 'דברי יואל' מנהגי קדש אות ג).

במסכת עבודה זרה (ג א) מכנים חכמים את מצות ספה כ"מצוה קלה" לפי שאין בה חסרון פיס. ויש להבין: הלא למרות שנתן לקימה ללא הוצאה כספית, עצם הקמתה כרוך בטרחה רבה, ומדוע אם כן כונה "מצוה קלה"?

במסכת גזיר (סו ב) אמרו חכמים ש"גדול העונה אמן יותר מן המברך", והמשילו את אמירת הברכה לחילים פשוטים היוצאים להתגרות באויב בתחלת המלחמה, ואת ענית אמן לחילים הגבורים הבאים אחריהם ומנצחים בקרב. ובאר המהרש"א (ח"א שם) שאין זה משל בעלמא, אלא המחשה מדויקת למתרחש באמירת ברכה ובענית אמן. שהרי אמרו חכמים (פסחים ק"ח א): "קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף", מזונותיו של האדם באים לו בקשי רב מחמת המקטרגים העומדים כנגדו, ועל ידי אמירת הברכות כראוי הוא בורא מלאכי רחמים הגולחמים בעבורו כנגד המקטרגים, ואולם בענית האמן נבראים מלאכים גבורים "לנצח המלחמה נגד המקטרגים שהם מלאכי משחית".

הספה לכך שנוצחון המקטרגים נעשה דוקא באמצעות האמן, היא לפי שהגימטריה של אמן היא צ"א, בגימטריה של שמות הוי"ה ואדנות יחד (ראה בעל הטורים, דברים כז ו). שם הוי"ה הנרמז באמן מרמז על מדת הרחמים שהיא הממתקת את מדת הדין שמעוררים המקטרגים, ולכך גדול כחה של האמן להשפיע ברכה לאדם, יותר מכח הברכה שבה מזכר שם אדנות בלבד.

דבר זה נרמז בפסוק (תהלים קמה טו): "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון"; ראשי התבות "פותח את ידך" הם בגימטריה 'אמן', ללמדנו שמכח ענית אמן מתמתקים הדינים ומשפעת פרנסה לבאי עולם.

ברכה שהשלמה בתפלה

בהלתו, נופפתי מולו באגרופי ואמרתי לו בקול רועם ובטון מאים: 'דע לך והזהר גם את חבריך, שאם אי מי מכם יעז לגעת ברב או בסכתו, הוא ירגיש היטב את נחת זרועי!'

ליותר מזה לא הייתי צריך. למרות נועזותם של אותם פרחחים, הם ידעו היטב שעם 'שמשון הגבור', כפי שכניתי בעירתי, לא כדאי להתעסק. וכך, במשך כל חג הסוכות לא עזבתי את הרב, והפרחחים מצדם לא העזו להתקרב למקום.

לאחר החג, כאשר עמד הרב לצאת לביתו, הוא קרא לי, הודה לי וברך אותי בחם שאזכרה לאריכות ימים מפלגת בבריאיות טובה, ושאר אחד מיוצאי חלצי לא יפטר מהעולם בימי חיי.

וכאן הגיע רבי בערל לנקדה שמחמתה הטריוח את הרב מצעהלים לבוא לבקרו:

"ברוך ה' אני בריא ומאריך ימים", אמר הזקן, "אף שאני נראה צעיר יחסית לגילי, אני כבר בן יותר ממאה וחמש, ואולם לבי פואב על בני בכורי אשר אף הוא מתגורר כאן בבית האבות. הוא 'בסך הכל' בן שמונים וחמש, אך בנגוד אלי הוא סובל ממחלות קשות ומתנסר בסיורים קשים ומרים. ברור לי שהוא מחזיק בחיים רק מכח ברכתו של הרב מקולומיא שאצא לא ימותו בחיי, לפיכך מבקש אני מכבודו שיתפלל לה' ויאמר לו כי הנני מותר על ברפת הרבי מקולומיא ומבקש למות כדי שבני יוכל להפטר מהעולם בשלוה..."

הרב מצעהלים, שהזדעזע למשמע הבקשה, הרהר לרגע ואחר השיב בחכמתו:

"רבי בערל, במקום שאתפלל שתמות, אתפלל על בנך שיבריא, וכך תוכלו שניכם להאריך ימים כברכתו של הרב".

לא נרגעה רוחו של האיש עד שראה בעיניו כיצד הרב מתפלל בדמעות על בנו שיבריא, או אז נפרד ממנו לחיים לשלום.

חמש-עשרה שנה לאחר מכן שוב נשמע קולו הנרגש של ר' הערשל, מנהל בית האבות, מבעד לשפופרת הטלפון בבית הרב מצעהלים. בקול נרגש ובמלים קצרות הוא ספר לרב את סופו של הספור המפלא:

"לפני שעה קלה נפטר בבית האבות ר' בערל ויס, בן מאה ועשרים שנה, אך בריא וצלול כנער. כמחצית השעה לאחר מכן נפטר גם בנו, גם הוא זכה לבריאיות ולאריכות ימים - כבן מאה היה בפטירתו". בחייהם ובמותם לא נפרדו, ויהי הדבר לפלא.

מפי הסופר הרב יאיר וינשטוק שליט"א אשר שמעו איש מפי איש מפי הרב מצעהלים זצ"ל

בין אותי, עלי להקדים ולספר לו ספור שהתרחש עמי בעירת מולדתי שבהונגריה, לפני יותר משמונים שנה, בערב חג הסוכות, כאשר הגה"צ רבי הלל מקולומיא זצ"ל הגיע לעירתנו ובקש לעשות עמנו את ימי החג.

אנו, היהודים הנאמנים, כמובן שמחנו מאד למשמע הבשורה. רבי הלל היה מפארי רבני הונגריה, ובואו היה לכבוד גדול עבורנו. אלא שהיו בעירתנו מי שלא ראו את הבקור בעין יפה, ולא בכדי, שכן רבי הלל היה ידוע כחוקר בדעותיו וכממשיך דרכו של רבו החת"ם סופר במשמרת מסרת היהדות הטהורה. מלחמותיו בפרפורים ובנאולוגים הביאו עליו שונאים רבים מקרבם. גם בעירתנו היו כאלו. ובכן, כאשר הגיעה השמועה שהרב מקולומיא הגיע לעשות את החג במחצנתנו, החליטו הללו למנע את הדבר בכל מחיר.

אחד מהם, בריון מגדל ועז פנים, הגדיל לעשות. הוא נגש לאכסניתו של הרב והטיח בפניו בחצפה: 'דע הרב כי הוא אורח בלתי רצוי בעירתנו. אנו יודעים כי מסרת בואו היא להסית את הרוחות נגדנו ולא נתן לזה לקרות. אי לכה אנו מזהירים, כי אם לא יעזב עוד היום את העירה, אנחנו מתחייבים עוד הלילה לשבר לרב את סכתו עד שלא תשאר מפנה קורה אחת שלמה!'

הרב, שאמנם היה גבור ברוחו, נבהל לשמע הדברים. הוא הסיח את דאגתו בפני מארחיו, והם, שהפירו היטב את מעלליהם של אותה חבורה מרשעת, נבהלו עוד יותר.

לא כך אני, שבאותם ימים הייתי בחור כבן עשרים; הקדוש ברוך הוא חנן אותי בגוף גבוה וחסן ובכח פיזי רב. נטלתי יזמה, נגשתי לרב מקולומיא ואמרתי לו: 'אל לו לרב לדאג, ישאר נא בעירתנו ואני מבטיחו נאמנה כי במשך כל חג הסוכות לא אעזבנו. בגופי אגן עליו ועל סכתו, ובעזרת ה' לא יאנה לו כל רע'.

למשמע דברי שנאמרו בבטחון, נרגעה רוחו של הרב, ואחר שסקר אותי במבט ארוך הביע את הסכמתו להשאר במקום.

מאותו רגע ואילך לא עזבתי את הרב לרגע. בליל החג, בעוד הרב נם את שנתו בסכתו, אנכי נצבתי בחוץ על משמרת.

כמה שעות שקטות חלפו, עד שלפתע נשמע קול רחש, ומיד לאחר מכן הבחנתי בראש הבריונים מתקרב אל הספה ופטיש כבד ביזו. הלה הניף את הפטיש לעבר הספה ומיד קפא על מקומו כאשר זעקתי לעברו: 'עצרו!!!'

הוא הביט בבהלה בדמות החסנה שיצאה לעברו מתוך החשך, ואני, שנצלתי את

הגה"צ רבי לוי יצחק גרינולד זצוק"ל, הנודע בתארו 'גאב"ד צעהלים', היה מגדולי הפוסקים ומעמדי הפשרות בארצות הברית בדור שלאחר השואה. מטבע הדברים, זמנו היה גדוש בעשייה למען הכלל, ואולם כאשר צלצל הטלפון בביתו ומעבר הקו הפציר בו ר' הערשל, מנהל בית האבות היהודי 'בישישים חכמה' אשר

הוא הביט בבהלה בדמות החסנה שיצאה לעברו מתוך החשך, ואני, שנצלתי את בהלתו, נופפתי מולו באגרופי ואמרתי לו בקול רועם ובטון מאים: 'דע לך והזהר גם את חבריך, שאם אי מי מכם יעז לגעת ברב או בסכתו, הוא ירגיש היטב את נחת זרועי!'

רבי לוי יצחק גרינולד מצעהלים זצ"ל

בבוסטון, להטריח עצמו לבקר יהודי ישיש בשם ר' בערל, אשר כבר כמה ימים מתחנן לפניו שיזמין את הרב לשוחח עמו על ענין דחוף, לא יכול היה הרב לסרב.

"רצייתי לבקש מהרב בקשה מוזרה ורחיגה", הקדים האיש ברגע שהתישב האורח הדגול בחדרו, "ואולם כדי שהרב

"אזמין לסעודתי אושפיזין עלאין, אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד"

בספר 'פרי עץ חיים' (חג הסוכות פרק ד) כותב רבי חיים ויטאל שתבת 'ספה' היא בגמטריה צ"א כגמטריה של 'אמן'. ואכן רבות נכתב על הקשר שבין הספה - המכנה בזהר הקדוש (אמר קג א) "צלא דמהימנותא" למצות עניית אמן.

קשר זה בא לידי בטוי גם בקשר שיש בין שבועת האשפיזין למצוה נשגבה זו. להלן מובא אסף רעיונות מדברי קדשם של מאורי הדורות על אודות סודותיהם של שבועת הרועים השוכנים עמנו בצל האמונה - בספתנו הקדושה, הנוגעים לענייני אמירת הברכות ועניית אמן אחריהן.

יוסף הצדיק

ביום השישי אומר: במטי מנף יוסף אשפיזי עלאי דיתבי עמי ועמך כל אשפיזי עלאי יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד:

יעקב אבינו גלה ליוסף הצדיק את סוד אמן, כפי שמרמז בסופי תבות הכתוב (בראשית לו א): "בן זקנים הוא", לכן היה יעקב בן צ"א שנים כשנולד יוסף. יוסף הצדיק מפקד על שערי גן עדן, שכפי שגלו חכמים (שבת קט"ב) נפתחים בפני מי שעונה אמן (מגלה עמקות וישב).

דוד המלך

ביום השביעי אומר: במטי מנף דוד אשפיזי עלאי דיתבי עמי ועמך כל אשפיזי עלאי יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד:

הכתוב אומר (שמואל ב' כו א): "ואלה דברי דוד האחרנים נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על" - 'על' כגמטריה מאה. בימי דוד המלך היתה גזרה שמתו מאה אנשים מדי יום. יסד דוד ברוח קדשו שיברכו ישראל מאה ברכות בכל יום, ופסקה המגפה (במ"ד יח כא). ולכך רומז 'סכף' שהוא כגמטריה מאה, שמאה ברכות מסוככות ושומרות על האדם. ולכך הסכף עומד על הספה שהיא כגמטריה אמן, לפי שקיום הברכה הוא בעניית אמן, (אור יצחק) ימים נוראים, פתח דבר עמ' כד)

אף את חובת עניית אמן מזכיר דוד המלך באמרו (תהלים קו מח): "ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ואמר כל העם אמן", כלומר בכל עת שגשמעת ברכה לה' אלקי ישראל, חובה על העם לענות אחריה אמן (חכמת שלמה' לגר"ש קלוגר [אור"ח רטו א]).

אברהם אבינו

ביום הראשון אומר: במטי מנף אברהם אשפיזי עלאי דיתבי עמי ועמך כל אשפיזי עלאי יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד:

אברהם אבינו ענה אמן אחר דבר ה' בברית בין הבתרים שירבה זרעו ככוכבי השמים, ועל כך נאמר עליו (בראשית טו ו): "והאמן בה' ויחשבה לו צדקה"; "האמין" לשון הפעיל, כלומר הנחיל לדורות הבאים את מצות עניית אמן, והחטיב לו הקדוש ברוך הוא זאת ל"צדקה" (בית אברהם [לר"א קרניזורט] לה לה).

יצחק אבינו

ביום השני אומר: במטי מנף יצחק אשפיזי עלאי דיתבי עמי ועמך כל אשפיזי עלאי יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד:

על יצחק אבינו נאמר (בראשית כה כא): "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא", ודרשו חכמים (ב"ר סג ה): "זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת". כיון שברכה ידעה ש"גדול העונה אמן יותר מן המברך" (ברכות גג ב) לא התפללה בעצמה, אלא עמדה בזוית החדר, הקשיבה לתפלתו של יצחק וענתה אחריה 'אמן'. אף בכתוב עצמו מצאנו רמז לכך, שכן ראשי התבות "אשתו כי עקרה" הם כגמטריה צ"א כגמטריה של 'אמן' (דברי ישראל' תולדות).

יעקב אבינו

ביום השלישי אומר: במטי מנף יעקב אשפיזי עלאי דיתבי עמי ועמך כל אשפיזי עלאי יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד:

בעת שישן בהר המוריה התגלה ליעקב סוד עניית אמן. לפיכך כשהקיץ משנתו

אמר (בראשית כח ז): "וזה שער השמים", שחלא אמרו חכמים (שבת קט"ב) "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן" (מגלה עמקות וישב). אף שמו מוכיח על כך: יעקב כגמטריה שתי פעמים 'אמן', ולעתים נכתב 'יעקוב' בכתיב מלא עם וא"ו, והוא כגמטריה: 'אמן ואמן' (עשרה מאמרות, מאמר חקור דין ב טו). אף כל הנהגתו של יעקב אבינו היתה בסוד עניית אמן (מאור ושמש' וישב), עבדה זו אף נרמזה בפסוק (שם לג ז): "ויעקב נסע סכתה", והלא 'ספה' כגמטריה 'אמן' (ספה נאה' ספה לח ב).

משה רבינו

ביום הרביעי אומר: במטי מנף משה אשפיזי עלאי דיתבי עמי ועמך כל אשפיזי עלאי יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד:

על עניית אמן הזהרנו מפי משה. שכן דרשו חכמים את הפסוק (דברים לב ג) "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (ילקוט שמעוני' האזינו רמז תתקמב): "כך אמר משה לישראל: כאשר אקרא בשם ה' לברכו, אתם השומעים' הבו גדל לאלקינו" - בעניית אמן.

אהרן הכהן

ביום החמישי אומר: במטי מנף אהרן אשפיזי עלאי דיתבי עמי ועמך כל אשפיזי עלאי יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד:

אהרן ובניו נצטוו לברך את ישראל בכל יום (במדבר י כג), ואנו מצוים לענות אמן אחר ברכתם. רמז נפלא על עניית אמן נמצא באחד מבגדי כהן גדול הלא הוא האפוד - 'אפוד' כגמטריה אמן. בראש האפוד היה 'חשב האפוד' רמז לענות אמן בכונה (דברי שמואל' לגר"ש מיניקלשבורג [תצוה]).

העולם הזה דירת עראי

החיד"א כותב שקיים מצות הספה משלים את תהליך התשובה שהתחלנו בימים הנוראים. שכן היציאה מדירת קבע לדירת עראי מלמדת את האדם להשקיף על העולם במבט זכון ומזכירה לו להתנתק מנכסיו ורכושו ולא להשקיע בקנייני עראי, אלא בקנייני הנצח, שהם התורה והמצוות ('שמחת הרגל' למו"ד א' לחג הסכות).

האדמו"ר רבי דוד מטשאלנא הוסיף ואמר כי מסר זה נרמז בדברי חכמים (ספה ב א): "צא מדירת קבע ושב בדירת עראי": הוצא מלבך את הטעות שהשתרשה בך שיש להתניחס לעולם הזה כדירת קבע, והתישב בדתך כי אין הוא אלא דירת עראי ('פנסת דוד' עמ' כו).

כך באר רבי משה פיינשטיין את לשון הפיוט (שחרית יום ב' דסכות): "בל תהי מצות ספה בעיניך קלה כי כנגד כל מצוות דת חקותיה שקולה". שכן היסוד האמור הנלמד ממצוות ספה, הוא שרש ויסוד לקיים כל המצוות. שפכל שמפיר האדם בעראיותו בעולם הזה, כך משקיע הוא יותר בקיום התורה והמצוות ונמנע מלכלות זמנו בקניינים גשמיים בעולם ארעי וחולף ('דרש משה' דרוש כב).

האמונה - יסוד מצות ספה

'השפת אמת' (סכות תרמ"ה) מבאר כי יסודה של מצות הספה הוא השרשת האמונה בה. לפיכך מורה התורה לאדם בעת אספת היבול לביתו לצאת מדירתו הקבועה ולשבת בסכת עראי, שעל ידי כך יזכר ויפגים לבל ישים מבטחו בעשרו ובנכסיו כי אם בה' לבדו.

משום כך אף תקנו חכמים לומר את בקשות "הושענא" בעת ההקפות בחג הסכות, כדי להשריש בלב האדם לבל ישים בטחונו בכחו וברכושו, כי אם בה' לבדו. כמו כן אף מצות נסוף המים בחג הסכות מרמזת לאדם לשפך לבו כמים בתפלה ובבקשה.

כך מפרש הרבי מאז'רוב, בעל ה'באר משה' (אמר עמ' תעא), את לשון הפיוט (שחרית יום ב' דסכות): "בל תהי מצות ספה בעיניך קלה כי כנגד כל מצוות דת חקותיה שקולה"; מנין למד הפיוט שמצות ספה שקולה כנגד כל מצוות התורה? אלא שמצות האמונה כוללת את כל מצוות התורה, ככתוב (תהלים קיט פו): "כל מצותיך אמונה" (ראה ח"א מהרש"א מכות כד א), ולכך מצות ספה שייסודה אמונה, שקולה כנגד כל מצוות התורה.

לכבוד מערכת וכל מאמינים' בראשות מו"ק הרבנים על פני תבל, הרב יעקב דב מרמורשטיין שליט"א.

ברכות שמים על מפעלכם הנאדר בקדש ועל הגליון הנכבד המקדש להאדרת מצות עניית אמן.

על סגולותיה ומעלותיה של מצות עניית אמן אך למותר להאריך. בספרי חז"ל - בגמרא, במדרשים ובספר הזהר הקדוש, כבר האריכו חכמינו לתאר את גדל שכו"ל של העונה אמן, ומאידך גיסא, את חמור עוונות של מי שאינו נזהר בה. אף בספרי גדולי הראשונים והאחרונים נפר עד כמה העניקו מקום של כבוד למצוה רבה זו.

ועל של עתה באתי, באשר עלה בדעתי להביא רמז נפלא לסגלת עניית אמן, מלשון האחול שנוהגים לאחל איש לרעהו לאחר יום הכפורים: "פתקא טבא", שראשי וסופי תבותיו [פא; טא; א] הם בגימטריה 'אמן'. מעתה צ"א ולמד כי זכות עניית אמן עומדת לו למקפיד על מצוה לזכות ל"פתקא טבא".

בברכת כהנים באהבה,

גמליאל הכהן רבינוביץ

מח"ס 'גם אני אודך'

ו'פרדס יוסף החדש' על המועדים

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

שיערי גן עדן

מעלת עניית אמן במשנת בעל ההלואה

בית הקברות היהודי במנטובה

הרמ"ז

ט"ז בתשרי תנ"ח

רבי משה זכות נולד לאביו רבי מרדכי בשנת שפ"ה באמסטרדם, וכבר בילדותו נפר היה כי לגדלות נוצר. אחר שלמד תורה מפי רבי שאול מורטירה, רבה של אמסטרדם, גלה למקום תורה לפוזנא שבפולין, שם למד תורה מפיו של רבי יצחק מפוזנא, ואחר נסע לאיטליה, שם למד קבלה מפי רבי בנימין הלוי, תלמיד תלמידו של רבי חיים ויטאל.

החל משנת ת"ה שמש הרמ"ז כרב בוונציה, ולאחר עשרים ושמנה שנים, בשנת תל"ג, נקרא לשמש כרבה של מנטובה. ביום טוב שני של סכות, ה"א תנ"ח, הסתלק הרמ"ז במנטובה ושם מנוחתו כבוד.

מלבד שנועד לדורות פירושו לספר הזהר ובחבריו נוספים שחבר, זכה הרמ"ז להעמיד תלמידים הרבה. וכך מתארו תלמידו רבי בנימין הכהן ויטאלי ('הרב' [בהספדו המובא בספרו 'גבול בנימין' (ח"ב דרוש מ"ח): 'והצדיק הזה אשר אנו עוסקים בהספדו, איש שהכל בו; מקרא, בקי בכתוב ובפרט בחכמת הדקדוק, אין כמוהו בפלג משנה שהיו לו בעל פה וגם חדש בהם כמה חדשים כנודע, בקי בכל המדרשות, ודורש טוב לעמו בדברי הגדה המתשבים על הלב. גם היה בקי בחדרי הגמרא עוקר הרים בפלפולו. ועל הכל שהיה מקבל גדול שחדש כמה דברים במאמרי הזהר על פי הקדמות נכונות לדברי האר"י ותלמידיו".

ברכות השחר בצותא

בפרושו לזהר (גילף רפה ב) מעיד הרמ"ז על עצמו שהיה נוהג לשמע מדי בקר ברכות השחר מפי מתפללי בית מדרשו כדי להשלים את המכסה היומית של עניית תשעים אמונים על ברכות, ומוסיף וכותב כי מנהג זה הוא "מנהג ותיקין בארץ ישראל, וגם הרב פסקו בשלחן ערוך (או"ח ו ד)".

ברכה, טובה ושומחה

הזהר הק' (שם) כותב: "וכאשר ישראל למטה שומרים עצמם לענות אמן ולכון לבם כמו שצריך, כמה פתחי ברכות פתוחים למעלה, כמה טוב נמצא בכל העולמות, כמה שמחה היא בכל".

הרמ"ז פירושו לזהר מביא רמז לדברי הזהר שעניית אמן בכונה מעוררת שלוש הטבות: ברכה, טובה ושומחה, מכך שאמן במלוואה [אל"ף מ"ם נון] היא בגימטריה מאתיים תשעים ושבע, בגימטריה של המלים: ברכה, טובה, גילה [=שמחה].

פתיחת שיערי תפלה

על דברי הזהר הק' (שם) שתפלתו של העונה אמן מתקבלת, מפרש הרמ"ז: "כיון שפיהם נתקדש בעניית אמן ובכונה, לכן הבל שלהם עולה ובוקע כל מספיים".